

τὰς ὁποίας δὲν εἶδα καθόλου καὶ ἀγνωσῶ, διότι οἱ ὀργανωταὶ καὶ κοσμητορες τῆς Ἐκθέσεως δὲν ἔλαβον διόλου ὑπ' ὄψιν των, τὰς ἀνάγκας τῆς μυωπίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐν Κερκύρα σεβαστὸς φίλος τῆς Ἐστίας κ. Ἰάκ.
Πολύλλε εὐμενῶς ἀνεκοίνωσε τὰ ἑξῆς :

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΗΝ ὑπὸ τοῦ Κόμ. Γ. Κ. Ῥώμα

Ὅταν μὲ ἄλλους φίλους τοῦ ἀειμνήστου Σολωμοῦ ἀνέλαβα τὸ ἔργον νὰ τακτοποιήσω τὰ ὑπάρχοντα σχεδιάγραμματά του, μοῦ ἐστάλη ἀπὸ Ζάκυνθον τὸ ἐξῆς ποιημάτιον, διὰ νὰ δημοσιευθῇ ὡς παράρτημα εἰς τὰ *Εὐρισκόμενα* τοῦ Σολωμοῦ. Αὐτὸ τότε δὲν ἐγένετο διὰ λόγους τυπογραφικούς.

Νομίζω ὅτι ἡ Ἀπάντησις, ἄδολον καὶ αἰσθηματικώτατον ἀντιπῶνιμα τῆς *Φαρμακωμένης*, δύναται νὰ ἔχῃ τόπον, ὡς φιλολογικῶν ἀνεκδότων, εἰς τὰς στήλας τῆς Ἐστίας.

Καθὼς βλέπετε, ὁ Κ. Ῥώμας εἰς τὴν νεότητά του ἦτον πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ γλωσσικοῦ συστήματος τοῦ μεγαλοφυοῦς συμπατριώτου του κατόπιν, ὡς γνωστόν, τὸ ἐγκατέλειψε διὰ νὰ στιχουργήσῃ εἰς τὴν καθαρεύουσαν. Ἰσως ὅπως συμμορφωθῇ μὲ τὴν τότε γενικὴν περὶ γλώσσης γνώμην τῶν λογίων τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ το αὐτὴ τι διαφωνία πρὸς τὸν Σολωμὸν δὲν ἐψύχρανε τὴν ἀρχαίαν φιλίαν των, καὶ περὶ τούτου μαρτυρεῖ ὁ ἐξῆς περιεργὸς διάλογος.

Ὁ Ῥώμας, πρὶν ἢ δημοσιεύσῃ τὴν *Καλύβην*, ἠθέλησε νὰ τὴν ἀναγνώσῃ τοῦ Σολωμοῦ, ἀλλὰ ὁ εὐφύεστατος φίλος του τὸν ἐσταμάτησεν εὐθὺς εἰς τὸν πρῶτον στίχον

Ἐ Καλύβη πτωχότατη,

καὶ τοῦ εἶπεν. « Ἀρχίζεις μὲ λάθῃ γραμματικῆς — «Καὶ ποῖα ;» τὸν ἐρώτησε μὲ ἀπορίαν ὁ Ῥώμας. — «Γράφε ὄχι *Καλύβη* ἀλλὰ *Καλύβα*, ὄχι *πτωχότατη* ἀλλὰ *φτωχότατη*. Ἄλλοτε (τοῦ ἐπρόσθεσεν ὁ Σολωμὸς) εἰς τὴν νεότητά μας εἶχες ἀρχίσει αὐτὸ τὸ ποίημα πολὺ ὀρθότερα, πολὺ ὀρειότερα, μὲ τὸν στίχον :

Ἐ φτωχότατο Καλύβη

— « Ἀλλὰ » εἶπεν ὁ Ῥώμας « ἠθέλησα νὰ ἀνοψώσω τὴν γλώσσαν ».

Ἐννοεῖται ὅτι μὲ αὐτὸ ἔπαυσε καὶ ἡ συζήτησις καὶ δὲν ἐπροχώρησεν ἡ ἀνάγνωσις τῆς *Καλύβης*.

Ἐν Κερκύρα 6 Νοεμβρίου 1891. I. Π.

Ἐ Διονύσιε μου, ὦ φίλε μου, πόσα
δάκρυα κάνεις καὶ χῦνῶ θερμά,—
Ὅταν ἄκουσα ἐπέθανε ἡ κόρη
δὲν μοῦ ἐπόνεσε τόσο ἡ καρδιά.

Τὴν φθὴν σου κυττάζω καὶ κλαίει
εἰς τὸ στήθος μου μέσα ἡ ψυχὴ,
Ἡ ψυχὴ μου ὁποῦ λέγει Μαρία
Διατί τόσο εἰς ἐσένα σκληρὸς ;

Καὶ τοῦ κόσμου μαζὶ σου φωνάζει
κόσμ' ἐπίβουλε ψεύτη, γιατί
Ἄδικεῖς πεθαμένη παρθένα
Ὅπου ἐστάθηκε ἄθωα καὶ σεμνὴ ;

Τὰ τραγούδια σου, ὦ φίλε, στὸ νοῦ μου
ἔχω ὅσο εἶναι τὰ μάτια ἀνοιχτά,
Καὶ ὅταν κλειθῶνται στὸν ὕπνον τὰ μάτια,
στ' ὄνειρό μου προβαίνουν συχνά.

Ἐπροχθὲς τῆς παρθένας τὸν ἴσκιο
εἰς τὸν ὕπνο μοῦ ἐφάνη νὰ ἰδῶ
μὲ τὸ ρούχο, τὸ μόνον ποῦ μένει
Ὅταν ὅλα μᾶς φεύγουν ἐδῶ. (1)

Τὸ λαμπρὸ τῆς τὸ βλέμμα σδυμένο,
σαν τὰ χιόνια τὸ πρόσωπο ἄχνῶ,
πῶς ἐχάθηκάν, Θεέ μου, τὰ ῥόδα !
πῶς στὸ στόμα μαυρίλα θωροῦ !

Τὴν χουσόξανθη κόμην μὲ κρίνους
καὶ μὲ ἀμύραντους εἶχε πλεχτή,
σημαδεύουν αὐτὰ τὰ λουλούδια
πῶς ἀπειραχτην εἶχε τιμὴ.

Τὸ ἀλαβάστρινον χέρι σπικώνει
καὶ μοῦ λέγει μὲ χεῖλο πικρὸ
« Πές μου, ὀπόταν μ' ἐπλάκωσε ὁ χάρος,
εἶπε ὁ κόσμος γιὰ μένα κακὸ ; »

— Ναί, παρθένα μου, ὁ κόσμος ὁ ψεύτης
εἶπε λόγια γιὰ σένα πολλὰ,
Ὅμως ἓνα τραγούδι φωνάζει
σιῶπα κόσμε δὲν κρίνεις σωστά !

Κύττα ἐδῶ πόσα ὁ φίλος μου ἐκφράζει
πῶς γιὰ σένα ὠραία, κόρη, ὀμιλεῖ
τ' ἄχρεια λόγια ποῦ ἐσπάρθηκαν σβένει,
καὶ λαχτάρα γιὰ σὲ προξενεῖ.—

Στὴν στιγμήν ἐγαλίνεψε ἡ κόρη,
καὶ τὰ χέρια τὰ ὠραία τὰ ζευγὰ
τὴν φθὴν σου στὸ χεῖλο σμιώνουν
καὶ τὰ χεῖλα τῆς δίνουν ἡφίλια.

Καὶ μοῦ λέγει « ἄχ ἡσυχάσα τώρα,
Ὅ, τι θέλουν ὅς ποῦν οἱ κακοί,
φθάνει αὐτὸς νὰ κηρύττῃ στὸν κόσμον
πῶς ἀπέθανε ἄθωα καὶ σεμνὴ. »

(1) Variante: Τολιγμὸν τριγύρω τῆς εἴξε
ἄσπρο ῥούχο θανάτου στερνὸ.

